

Sygn. akt III KK 414/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

Protokolant Dagmara Szczepańska-Maciejewska

w sprawie D. C.

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 23 listopada 2016 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości-Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego,

od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w R.

z dnia 25 listopada 2015 roku, w sprawie o sygn. akt II K (...),

I. uchyła zaskarżony wyrok w części dotyczącej rozstrzygnięcia z pkt I i w tym zakresie przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w R.;

II. uchyła zaskarżony wyrok odnośnie do pkt VII, w części umarzającej postępowanie co do wyroku opisanego w pkt 3.

UZASADNIENIE

D. C. został skazany prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w R. w sprawie II K (...) z dnia 23 listopada 2010 r., za czyn z art. 278 § 1 k.k. popełniony w okresie od 15 marca 2010 r. do 6 kwietnia 2010 r., na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary na okres próby 3 lat. Postanowieniem z dnia 28 listopada 2013 r. zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności i zaliczono na jej poczet okres rzeczywistego pozbawienia wolności w dniach 6 i 7 kwietnia 2010 r. oraz od 8 czerwca 2014 r. do 6 grudnia 2014 r.;
2. Sądu Rejonowego w W. w sprawie V K (...) z dnia 25 stycznia 2011 r., za czyn z art. 278 § 1 k.k. popełniony w dniu 10 maja 2010 r., na karę 8 miesięcy ograniczenia wolności polegającej na bezpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym. Postanowieniem z dnia 9 sierpnia 2011 r. karę ograniczenia wolności zamieniono na zastępczą karę pozbawienia wolności, którą w dniu 14 marca 2012 r. wykonano;
3. Sądu Rejonowego w R. w sprawie II K (...) z dnia 20 lipca 2011 r., za czyn z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełniony w okresie od 25 stycznia 2011 r. do 27 stycznia 2011 r. oraz za czyn z art. 278 § 1 k.k. popełniony w dniu 27 stycznia 2011 r., przy zastosowaniu art. 91 § 1 k.k., za które wymierzono karę 8 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na bezpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym. W dniu 30 lipca 2013 r. karę tę wykonano;
4. Sądu Rejonowego w R. w sprawie VIII K (...) z dnia 5 września 2011 r., za czyn z art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii popełniony w dniu 14 marca 2011 r., na karę grzywny w rozmiarze 100 stawek dziennych po 10 zł każda, na poczet której zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności w dniach 14 i 15 marca 2011 r. (4 stawkiienne);
5. Sądu Rejonowego w R. w sprawie X K (...) z dnia 27 kwietnia 2012 r. za czyn z art. 207 § 1 k.k., popełniony w okresie od czerwca 2009 r. daty bliżej nieustalonej do 7 marca 2011 r., na karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary na okres próby 4 lat, przy czym oddano oskarżonego pod dozór kuratora. Postanowieniem z dnia 17 września 2013 r. zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności i zaliczono na jej poczet okres

rzeczywistego pozbawienia wolności w dniach 7, 8 i 9 marca 2011 r. oraz od dnia 6 grudnia 2014 r. do dnia 14 września 2015 r.;

6. Sądu Rejonowego w R. w sprawie II K (...) z dnia 6 września 2012 r., za czyn z art. 278 § 1 k.k. popełniony w dniu 25 października 2010 r., na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary na okres próby 3 lat oraz grzywnę w rozmiarze 100 stawek dziennych po 10 zł każda. Postanowieniem z dnia 27 czerwca 2014 r. zarządzono wykonanie kary 6 miesięcy pozbawienia wolności i podlegającą wykonaniu karę zamieniono na karę 30 dni aresztu wobec stwierdzenia, iż przypisany skazanemu czyn stanowi aktualnie wykroczenie, przy czym zaliczono na jej poczet okres rzeczywistego pozbawienia wolności od 11 maja 2014 r. do 26 maja 2014 r.;

7. Sądu Rejonowego w R. w sprawie II K (...) z dnia 22 maja 2013 r., za czyn z art. 278 § 1 k.k. popełniony w dniu 25 lutego 2013 r., na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary na okres próby 4 lat i grzywny w rozmiarze 100 stawek dziennych po 10 zł każda.

Sąd Rejonowy w R. wyrokiem łącznym z dnia 25 listopada 2015 r., sygn. akt II K (...), orzekł, co następuje:

I. Na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. wymierzone skazanemu D. C. w sprawach opisanych w punktach 1 i 2 części wstępnej wyroku kary pozbawienia wolności oraz ograniczenia wolności połączył i wymierzył karę łączną w wysokości 1 roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności;

II. Orzekł, że w pozostałym zakresie nie będącym przedmiotem wydania wyroku łącznego wyżej wymienione prawomocne wyroki wydane w sprawach opisanych w punktach 1 i 2 części wstępnej wyroku podlegają odrębnemu wykonaniu;

III. Na podstawie art. 577 k.p.k. w zw. z art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary łącznej 1 roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności zaliczył skazanemu okres rzeczywistego pozbawienia wolności: w sprawie II K (...) w dniach 6 i 7 kwietnia 2010 r. oraz od dnia 8 czerwca 2014 r. do dnia 6 grudnia 2014 r., przy czym w tym zakresie początkowo doszło do oczywistej omyłki w zaliczeniu, a Sąd rozstrzygnął wątpliwości w trybie art. 13 § 1 k.k.w. postanowieniem z dnia 14 kwietnia 2016 r. Zaliczono także skazanemu okres odbytej kary ograniczenia wolności w wymiarze 8 miesięcy w sprawie V K (...) i przyjmując, że jeden dzień rzeczywistego

pozbawienia wolności równa się dwóm dniom kary ograniczenia wolności, skrócił wymiar kary o 120 dni;

IV. Na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. wymierzone skazanemu D. C. w sprawach opisanych w punktach 3 i 5 części wstępnej wyroku kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności połączył i wymierzył karę łączną w wysokości 1 roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności;

V. Na podstawie art. 577 k.p.k. w zw. z art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary łącznej 1 roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności zaliczył skazanemu okres rzeczywistego pozbawienia wolności: w sprawie X K (...) w dniach: 7, 8 i 9 marca 2011 r. oraz od dnia 6 grudnia 2014 r. do dnia 14 września 2015 r., nadto zaliczył skazanemu okres odbytej kary ograniczenia wolności w wymiarze 8 miesięcy w sprawie II K (...) i przyjmując, że jeden dzień rzeczywistego pozbawienia wolności równa się dwóm dniom kary ograniczenia wolności, skrócił wymiar kary o 120 dni;

VI. Orzekł, że w pozostałym zakresie nie będącym przedmiotem wydania wyroku łącznego wyżej wymienione prawomocne wyroki wydane w sprawach opisanych w punktach 3 i 5 części wstępnej wyroku podlegają odrębnemu wykonaniu;

VII. Na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie w sprawie wydania wyroku łącznego wobec skazanego wyrokami opisanymi w punktach 3, 6 i 7 części wstępnej wyroku wobec braku warunków do wydania takiego wyroku;

VIII. Na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił skazanego od kosztów postępowania związanych z wydaniem wyroku łącznego.

Wyrok ten nie został poddany kontroli instancyjnej i uprawomocnił się w dniu 15 stycznia 2015 r.

Powyższy wyrok na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny, na korzyść skazanego D. C., w części dotyczącej rozstrzygnięcia w punktach I i VII.

Na zasadzie art. 523 § 1 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k. i art. 537 § 1 i 2 k.p.k. zarzucił temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku naruszenie prawa karnego procesowego i materialnego:

1/ w zakresie orzeczenia w punkcie VII - art. 572 k.p.k., polegające na umorzeniu postępowania w sprawie wydania wyroku łącznego wobec skazanego wyrokiem opisanym w punkcie 3 części wstępnej wyroku łącznego, co rażąco

naruszyło art. 85 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r.), bowiem istniały podstawy do połączenia kary orzeczonej tym wyrokiem z karą wymierzoną wyrokiem opisanym w punkcie 5 części wstępnej wyroku łącznego, co było przedmiotem rozstrzygnięcia w punkcie IV wyroku łącznego. W konsekwencji nastąpiła sprzeczność w treści wyroku łącznego uniemożliwiająca jego wykonanie, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k.;

2/ w zakresie orzeczenia w punkcie I wyroku - art. 86 § 1 k.k. i art. 87 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r.), polegające na wymierzeniu skazanemu D. C. kary łącznej w wymiarze 1 roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności, to jest w rozmiarze wyższym od sumy orzeczonych i podlegających połączeniu kar jednostkowych 6 miesięcy pozbawienia wolności i 8 miesięcy ograniczenia wolności.

W konkluzji autor skargi wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w R.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, co powoduje jej uwzględnienie w całości na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Wyrok łączny Sądu Rejonowego w R. został wydany z rażącym naruszeniem prawa materialnego i procesowego wskazanym w zarzucie kasacji, to jest, art. 85 k.k., art. 86 § 1 k.k. i art. 87 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r.) oraz art. 572 k.p.k., co doprowadziło do powstania rażącej sprzeczności w treści orzeczenia, stanowiącej bezwzględną przesłankę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. W efekcie doszło do niezasadnego umorzenia postępowania w zakresie opisanym w punkcie 3 części wstępnej wyroku łącznego, chociaż istniały podstawy do połączenia kary orzeczonej tym wyrokiem, z karą wymierzoną wyrokiem opisanym w punkcie 5 części wstępnej wyroku łącznego, a ponadto, doszło do wymierzenia skazanemu kary łącznej w rozmiarze wyższym od sumy orzeczonych i podlegających połączeniu kar jednostkowych 6 miesięcy pozbawienia wolności i 8 miesięcy ograniczenia wolności.

Jeśli chodzi o pierwszy zarzut kasacyjny podniesiony w kasacji przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego, dotyczący naruszenia prawa

procesowego, to w istocie należało stwierdzić, że doszło do wewnętrznej sprzeczności wyroku w stopniu uniemożliwiającym prawidłowe jego wykonanie. Należało zauważyć, że w punkcie IV wyroku łącznego Sąd Rejonowy w R. połączył orzeczoną wyrokiem opisanym w punkcie 3 części wstępnej wyroku łącznego, karę 8 miesięcy ograniczenia wolności orzeczoną przez Sąd Rejonowy w R. wyrokiem z dnia 20 lipca 2011 r., w sprawie II K (...), z karą jednego roku pozbawienia wolności orzeczoną opisanym w punkcie 5 wyrokiem Sądu Rejonowego w R. z dnia 27 kwietnia 2012 r., w sprawie X K (...), i orzekł karę łączną jednego roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności. Natomiast zasadnie w tym rozstrzygnięciu przyjął, że zachodzą warunki do orzeczenia kary łącznej, bowiem przestępstwa będące przedmiotem tych wyroków zostały popełnione przez D. C., zanim zapadł pierwszy z nich.

Jednak z porównania treści punktu IV i VII wyroku łącznego wynika, że rozstrzygnięcia te pozostają ze sobą w rażącej sprzeczności. Umożenie postępowania w zakresie wydania wyroku łącznego co do połączenia kary orzeczonej wyrokiem opisanym w punkcie 3 (w sprawie o sygn. akt II K (...)) części wstępnej wyroku będącego przedmiotem niniejszej kasacji (pkt VII), dotyczy bowiem tego samego wyroku, co do którego zostało wydane rozstrzygnięcie o połączeniu w węzeł kary łącznej (pkt IV). Należy więc zgodzić się z autorem kasacji, że rozstrzygnięcia w punkcie IV i VII są sprzeczne ze sobą i wzajemnie się wykluczają. W rezultacie przedstawiony fakt uniemożliwia wykonanie wyroku w tym zakresie i stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k.

W oczywisty sposób to punkt VII wyroku łącznego wydany został z rażącym naruszeniem prawa, bowiem zgodnie z art. 85 k.k. kara 8 miesięcy ograniczenia wolności wymierzona wyrokiem Sądu Rejonowego w R. w sprawie o sygn. akt II K (...) i już wykonana, o której mowa w punkcie 3 wyroku łącznego, powinna podlegać połączeniu z karą 1 roku pozbawienia wolności, orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w R. z dnia 27 kwietnia 2012 r., w sprawie X K (...), ujętą w punkcie 5 wyroku łącznego, bowiem przestępstwa będące przedmiotem tych wyroków zostały popełnione przez D. C. zanim zapadł pierwszy z nich. Zgodnie z treścią art. 85 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r.), jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok,

choćby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu, sąd orzeka karę łączną, biorąc za podstawę kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa. Przepis ten w orzecznictwie interpretowany był w taki sposób, że w przypadku spełnienia przesłanek określonych w art. 85 k.k., połączenie prawomocnych kar w wyroku łącznym uznawane było za obligatoryjne, niezależnie od etapu i sposobu ich wykonywania. W konsekwencji, odbycie przez skazanego – w chwili orzekania w przedmiocie wydania wyroku łącznego – wszystkich kar wymierzonych w warunkach określonych w art. 85 k.k., nie stanowiło przesłanki umorzenia postępowania na podstawie art. 572 k.p.k. (*por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2015 r., II KK 84/15, Lex nr 1681879*).

Jednocześnie należało zauważyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego funkcjonuje jednolite i ustabilizowane orzecznictwo w zakresie wykładni art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. Przyjmuje się w nim, że bezwzględną przyczynę odwoławczą stanowi nie każda sprzeczność w treści orzeczenia, lecz jedynie taka, która uniemożliwia jego wykonanie. Przepis ten nie obejmuje zatem ani sytuacji, gdy sprzeczność w treści wyroku utrudnia jedynie, ale nie uniemożliwia jego wykonania, ani sprzeczności zachodzącej między samym wyrokiem, a więc jego treścią (dyspozytywną częścią), a jego uzasadnieniem, jako że uzasadnienie to nie stanowi integralnego elementu treści wyroku. W tej pierwszej sytuacji, stosownie do art. 13 § 1 k.k.w., możliwe jest wystąpienie do sądu, który wydał orzeczenie, o rozstrzygnięcie wątpliwości co do jego wykonania, a w drugiej sytuacji dochodzi do rażącej obrazę prawa materialnego lub procesowego, która miała istotny wpływ na treść wyroku w rozumieniu art. 523 § 1 k.p.k. w zw. z art. 438 pkt 1 lub 2 k.p.k., ale nie z uchybieniem, o jakim mowa w art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 października 2010 r., III KK 2/05, Lex nr 157216; z dnia 10 grudnia 2008 r., III KK 309/08, OSNwSK 2008, Nr 1, poz. 2557; z dnia 19 października 2010 r., III KK 108/10, Lex nr 653680; z dnia 15 września 2010 r., II KK 42/10, OSNKW 2010, z. 11, poz. 101*).

Do opisanej w tym przepisie bezwzględnej przyczyny odwoławczej dochodzi zatem wówczas, gdy w samej treści części dyspozytywnej orzeczenia występuje takie wewnętrzne „pęknięcie”, iż spełnienie jednego z zawartych w niej

rozstrzygnięć musiałoby prowadzić do zignorowania innego z rozstrzygnięć (*por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 grudnia 2011 r., IV KK 403/11 OSNwSK 2011, Nr 1, poz. 2426*). Słusznie więc wywodzi autor kasacji, że w wyroku łącznym Sądu Rejonowego w R. z dnia 25 listopada 2015 r., o sygnaturze akt II K (...), zaistniała tego rodzaju sprzeczność w części dyspozytywnej w zakresie rozstrzygnięć z punktu IV – o połączeniu kary orzeczonej wobec D. C. wyrokiem tego samego Sądu z dnia 20 lipca 2011 r., w sprawie II K (...), a orzeczeniem z punktu VII wyroku łącznego, umarzającego postępowanie w zakresie połączenia kary wymierzonej tym wyrokiem. Sprzeczność ta uniemożliwia wykonanie wyroku i nie może podlegać usunięciu w oparciu o przepis art. 13 § 1 k.k.w., nie może być również rozpatrywana w kategoriach oczywistej omyłki pisarskiej, możliwej do skorygowania na podstawie art. 105 § 1 k.p.k., bowiem dotyczy części dyspozytywnej wyroku. Sprostowanie bowiem omyłek pisarskich i rachunkowych w orzeczeniu nie jest dopuszczalne, gdy ich „techniczno-pisarski” charakter nie jest oczywisty, a sprostowanie błędnego zapisu w orzeczeniu w istocie doprowadziłoby nie do pozornej, lecz rzeczywistej ingerencji w materialną treść orzeczenia (*por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2005 r., IV KK 390/05, Lex Nr 164378; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2008 r., II KK 60/08, Lex Nr 458853*).

Również zarzut drugi *petitum* kasacji jest oczywiście zasadny. Nie ulega wątpliwości, że doszło do rażącego naruszenia art 86 k.k. i art. 87 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r.), co miało istotny wpływ na treść wyroku. W punkcie I wyroku, Sąd Rejonowy w R. połączył kary w sprawach opisanych w punktach 1 i 2 części wstępnej wyroku łącznego, a więc wymierzone D. C. wyrokami Sądu Rejonowego w R. z dnia 23 listopada 2010 r., w sprawie II K (...) oraz Sądu Rejonowego w W. z dnia 25 stycznia 2011 r., w sprawie V K (...), kolejno kary 6 miesięcy pozbawienia wolności i 8 miesięcy ograniczenia wolności. W miejsce tych kar jednostkowych orzekł karę łączną w rozmiarze jednego roku i dwóch miesięcy pozbawienia wolności.

Zgodnie z art. 86 § 1 k.k. Sąd miał prawo wymierzyć karę łączną w granicach od najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy. Natomiast z treści art. 87 k.k. wynikało, że w razie skazania za zbiegające się

przestępstwa na kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności, sąd powinien był wymierzyć karę łączną pozbawienia wolności przyjmując, że miesiąc ograniczenia wolności równa się 15 dniom pozbawienia wolności. Tak więc słusznie podniósł autor kasacji, że w realiach niniejszej sprawy, sąd mógł orzec karę łączną w rozmiarze od 6 miesięcy pozbawienia wolności do najwyższej kary łącznej, której górna granica wynosiła 10 miesięcy pozbawienia wolności. Naruszenie tych przepisów miało w oczywisty sposób istotny wpływ na treść wyroku, jeśli zważyć, że sąd wymierzył D. C. karę łączną pozbawienia wolności znacznie przekraczającą najwyższy dopuszczalny wymiar tej kary o cztery miesiące.

Mając zatem powyższe okoliczności na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w części dotyczącej rozstrzygnięcia z pkt I i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w R., a nadto uchylił tenże wyrok odnośnie do pkt VII w części umarzającej postępowanie co do wyroku opisanego w pkt 3.

R. G.